

TA'LIM SIFATINI TAKOMILLASHTIRISHDA MASOFAVIY TA'LIM XIZMATLARINING ZAMONAVIY BOSHQARUVI TENDENSIYALARI

Javqonova Xumora Murod qizi

Samarqand iqtisodiyot va servis inistuti

Bugxalteriya hisobi va menejmenti fakulteti

II bosqich talabasi

O'rinboyeva Zarina Zarifjon qizi

Samarqand iqtisodiyot va servis inistuti

Bugxalteriya hisobi va menejmenti fakulteti

II bosqich talabasi

Yusupov Nurbek Xasanovich

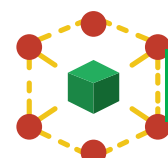
Samarqand iqtisodiyot va servis inistuti

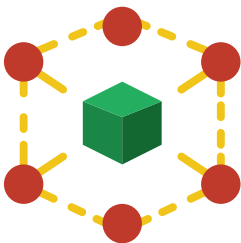
“Menejment” kafedrası assistenti

Annotatsiya Ushbu maqolada ta'lim sifatini oshirishda masofaviy ta'lim xizmatlarini boshqarishning zamonaviy tendensiyalari tahlil qilingan. Tadqiqot davomida masofaviy ta'lim platformalarining boshqaruv mexanizmlari, ta'lim jarayoniga sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar tahlilini (Big Data) joriy etishning afzalliklari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, maqolada masofaviy ta'limda sifat nazoratini avtomatlashtirish, talabalarning o'zlashtirish ko'rsatkichlarini monitoring qilishning innovatsion usullari va strategik boshqaruvning ta'lim samaradorligiga ta'siri yoritilgan.

Kalit so'zlar: masofaviy ta'lim, ta'lim sifati, boshqaruv tendensiyalari, raqamli transformatsiya, LMS (ta'limni boshqarish tizimi), innovatsion menejment, ta'lim xizmatlari.

Аннотация В данной статье анализируются современные тенденции управления услугами дистанционного обучения в контексте повышения качества образования. В ходе исследования рассматриваются механизмы управления платформами дистанционного обучения, преимущества внедрения искусственного интеллекта и анализа больших данных (Big Data) в учебный процесс. Также в статье освещаются вопросы автоматизации контроля качества,

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ МОНИТОРИНГА УСПЕВАЕМОСТИ СТУДЕНТОВ И ВЛИЯНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ.

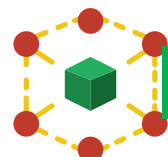
Ключевые слова: дистанционное образование, качество образования, тенденции управления, цифровая трансформация, LMS (система управления обучением), инновационный менеджмент, образовательные услуги.

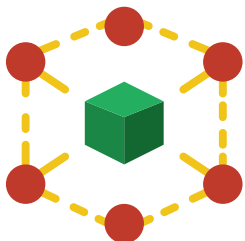
Abstract This article analyzes modern trends in managing distance learning services to enhance the quality of education. The study examines management mechanisms of distance learning platforms and the advantages of integrating Artificial Intelligence and Big Data analytics into the educational process. Furthermore, the paper highlights the automation of quality control, innovative methods for monitoring student performance, and the impact of strategic management on educational efficiency and outcomes.

Keywords: distance education, quality of education, management trends, digital transformation, LMS (Learning Management System), innovative management, educational services.

Kirish. Zamonaviy dunyoda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining shiddatli rivojlanishi jamiyat hayotining barcha jabhalari kabi ta'lim tizimini ham tubdan o'zgartirib yubordi. Ta'lim nafaqat bilim berish jarayoni, balki murakkab ijtimoiy-iqtisodiy xizmat ko'rsatish sohasiga aylandi, bu esa o'z navbatida ushbu sohani boshqarishda mutlaqo yangicha yondashuvlarni talab qilmoqda. Bugungi kunda ta'lim sifati tushunchasi shunchaki darsliklardagi ma'lumotlarni o'zlashtirish bilan emas, balki ta'lim xizmatlarining qanchalik qulay, ochiq, innovatsion va raqobatbardosh ekanligi bilan o'lchanmoqda. Masofaviy ta'lim xizmatlari esa ushbu sifat o'zgarishlarining markaziy bo'g'ini sifatida namoyon bo'lib, u nafaqat geografik to'siqlarni bartaraf etmoqda, balki ta'limni boshqarishning zamonaviy metodologiyasini ham shakllantirmoqda. Ushbu jarayonda ta'lim muassasalari oldida turgan eng dolzarb vazifa — texnologik imkoniyatlardan foydalangan holda masofaviy ta'lim xizmatlarini boshqarishning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish va ularni ta'lim sifati bilan uzviy bog'lashdir.

Masofaviy ta'lim tushunchasi o'zining shakllanish davrida shunchaki o'quv materiallarini onlayn platformalarga joylashtirish sifatida talqin qilingan bo'lsa, hozirgi kunga kelib u murakkab ekotizimga aylandi. Ta'lim xizmatlarining zamonaviy boshqaruv tendensiyalari endilikda "talabaga yo'naltirilganlik" (student-centered approach) tamoyiliga tayanadi. Bu shuni anglatadiki, ta'lim menejmenti endi umumiy qoliplardan voz kechib, har bir talabaning individual ehtiyojlari, qobiliyatlari va o'rganish sur'atiga moslashgan individual ta'lim traektoriyalarini yaratishga intilmoqda. Bunday murakkab jarayonni boshqarish esa an'anaviy metodlar bilan imkonsizdir.

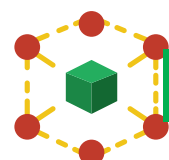

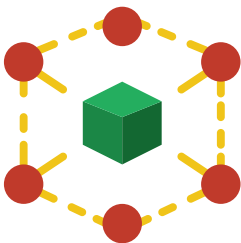
Shuning uchun ham ta'lim sifatini takomillashtirishda masofaviy xizmatlarni boshqarishning raqamli vositalari, xususan, Learning Management Systems (LMS), sun'iy intellekt va ma'lumotlar tahlili (Big Data) birinchi o'ringa chiqmoqda. Ushbu texnologiyalar talabanning har bir qadamini tahlil qilish, uning qayerda qiyinchilikka duch kelayotganini aniqlash va o'quv jarayonini real vaqt rejimida korreksiya qilish imkonini beradi.

Boshqaruv tendensiyalaridagi yana bir muhim yo'nalish — bu ta'lim xizmatlarining ochiqligi va moslashuvchanligidir. Zamonaviy boshqaruv nafaqat ta'lim berishni, balki ta'lim sifatini doimiy monitoring qilish va uni xalqaro standartlarga moslashtirishni ham o'z ichiga oladi. Masofaviy ta'lim xizmatlari an'anaviy ta'limga qaraganda ko'proq dinamiklikni talab qiladi. Chunki onlayn muhitda talabanning diqqatini ushlab turish, uni motivatsiya qilish va olingan bilimlarni amaliyotda tekshirish mutlaqo boshqacha boshqaruv mahoratini talab etadi. Shunday ekan, ta'lim muassasalarining boshqaruv strategiyasi endi faqat ma'muriy resurslarga emas, balki intellektual va texnologik resurslarning sinergiyasiga tayanishi shart. Bu jarayonda ta'lim sifati ko'rsatkichlarini raqamli metrikalar yordamida baholash tizimini yaratish, ta'lim xizmatlari bozorida muassasaning brendini saqlab qolish va bitiruvchilarning mehnat bozoridagi talabgorligini oshirish boshqaruvning ustuvor yo'nalishlariga aylandi.

Shu bilan birga, masofaviy ta'lim xizmatlarini boshqarishda "gibrid ta'lim" (blended learning) modellari tobora ommalashib bormoqda. Bu tendensiya an'anaviy ta'limning jonli muloqot afzalliklarini masofaviy ta'limning texnologik qulayliklari bilan birlashtirishni ko'zda tutadi. Ushbu murakkab kombinatsiyani boshqarish ta'lim menejerlaridan yuqori darajadagi raqamli kompetentlikni talab qiladi. Sifatni boshqarish tizimi endi nafaqat dars o'tilishini nazorat qilish, balki talabanning raqamli ko'nikmalarini rivojlantirish, mustaqil ta'lim olish madaniyatini shakllantirish va virtual muhitda jamoaviy ishlash qobiliyatini oshirish kabi yangi vazifalarni ham qamrab olmoqda. Masofaviy ta'lim xizmatlarining zamonaviy boshqaruv strategiyasi muassasaning raqobatbardoshligini ta'minlashda asosiy faktor bo'lib xizmat qiladi, chunki sifatli masofaviy ta'lim — bu nafaqat video-ma'ruzalar, balki talaba va o'qituvchi o'rtasidagi interaktiv, uzluksiz va natijaga yo'naltirilgan aloqa tizimidir.

Ta'lim sohasidagi islohotlar, ayniqsa O'zbekiston sharoitida, masofaviy ta'lim xizmatlarini tizimli ravishda tartibga solish va ularning sifatini kafolatlashni talab etmoqda. Milliy ta'lim tizimining global ta'lim makoniga integratsiyalashuvi aynan masofaviy platformalarning qay darajada sifatli boshqarilayotganiga bog'liq. Ushbu maqolada biz masofaviy ta'lim xizmatlarini boshqarishdagi eng so'nggi tendensiyalarni o'rganar ekanmiz, asosiy e'tiborni texnologik innovatsiyalar va inson kapitalini rivojlantirish o'rtasidagi muvozanatga qaratamiz. Chunki har

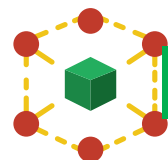

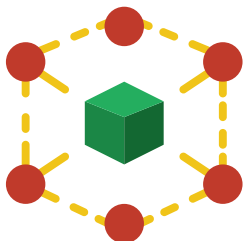
qanday murakkab tizimning samaradorligi oxir-oqibat uning sifat ko'rsatkichlariga, ya'ni ta'lim oluvchining qoniqish darajasiga va uning jamiyat taraqqiyoti uchun qo'shadigan hissasiga bog'liqdir. Masofaviy ta'limni boshqarish — bu shunchaki onlayn darslarni tashkil etish emas, balki kelajak ta'limining poydevorini bugun raqamli texnologiyalar yordamida qurish jarayonidir. Biz ko'rib chiqadigan tendensiyalar ta'lim muassasalariga ushbu poydevorni yanada mustahkamroq qo'yishda va ta'lim sifatini yangi, yuqori bosqichga olib chiqishda ilmiy-metodik asos bo'lib xizmat qiladi.

Asosiy qism. Masofaviy ta'lim xizmatlarini boshqarishda sifat menejmenti tizimi (QMS) bugungi kunda texnologik infratuzilma bilan gibridlashgan holda rivojlanmoqda. An'anaviy boshqaruv modellarida sifat nazorati ko'pincha dars soatlari, o'quv rejaları va yakuniy imtihon natijalari orqali amalga oshirilgan bo'lsa, zamonaviy tendensiyalar jarayonni boshidan oxirigacha raqamli monitoring qilishni taqozo etadi. Masofaviy ta'limning o'ziga xosligi shundaki, u o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi jismoniy masofani axborot oqimlari orqali to'ldiradi. Shuning uchun ham sifatni boshqarishning zamonaviy tendensiyalari markazida axborotning shaffofligi, o'quv jarayonining interaktivligi va ta'lim oluvchining psixologik qoniqishi turadi.

Zamonaviy boshqaruvning eng ustuvor yo'nalishlaridan biri — bu **Learning Analytics (Ta'lim tahlili)** texnologiyasini joriy etishdir. Bu tendensiya ta'lim muassasalariga talabanning o'quv platformasidagi har bir harakatini, video-ma'ruzalarni ko'rish davomiyligini, testlardagi xatolar dinamikasini va hatto forumlardagi faolligini tahlil qilish imkonini beradi. Boshqaruv nuqtai nazaridan, bu ma'lumotlar shunchaki statistika emas, balki "ogohlantiruvchi signal" vazifasini o'taydi. Agar ma'lum bir kursda talabalarning katta qismi videoni o'rtasidan tashlab chiqib ketayotgan bo'lsa, menejment tizimi kontent sifatini qayta ko'rib chiqish haqida qaror qabul qiladi. Bu esa sifatni boshqarishda "reaktiv" (xatodan keyin tuzatish) yondashuvdan "proaktiv" (xato bo'lishidan oldin oldini olish) yondashuvga o'tishni anglatadi.

Ikkinchi muhim tendensiya — **Sun'iy intellekt (AI) yordamida individual ta'lim traektoriyalarini yaratishdir.** Masofaviy ta'limning ommaviyligi bir vaqtning o'zida minglab talabalarga xizmat ko'rsatish imkonini beradi, biroq bu jarayonda har bir talabaga individual yondashish murakkab vazifadir. Sun'iy intellektga asoslangan boshqaruv algoritmlari talabanning bilim darajasi va o'zlashtirish tezligiga qarab o'quv materiallarini moslashtiradi. Masalan, agar talaba ma'lum bir mavzuni tez o'zlashtirsa, tizim unga murakkabroq topshiriqlarni beradi, aks holda tushuntirish materiallarini boshqa shaklda (video o'rniga matn yoki infografika) taqdim etadi. Ushbu tendensiya ta'lim xizmatlari sifatini "moslashuvchanlik" (adaptivity) mezoniga ko'ra yangi bosqichga olib chiqadi.

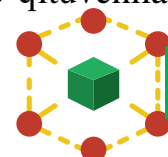
Masofaviy ta'lim xizmatlarini boshqarishda **LMS (Learning Management System)** platformalarining roli ham tubdan o'zgardi. Zamonaviy LMS endi shunchaki fayllar ombori emas, balki ijtimoiy muloqot va hamkorlik maydonidir. Boshqaruv tendensiyalari shuni ko'rsatadiki, sifatli ta'lim faqat bilim uzatishdan iborat emas, balki "ijtimoiy o'rganish" (social learning) muhitini yaratishdir. Talabalar virtual guruhlarda ishlashi, loyihalarni birgalikda amalga oshirishi va o'zaro fikr almashishi uchun sharoit yaratish zamonaviy menejmentning ajralmas qismidir. Bu jarayonda ta'lim sifati talabalarning soft-skills (yumshoq ko'nikmalar), ya'ni jamoada ishlash, kommunikatsiya va muammolarni birgalikda hal qilish qobiliyati orqali baholanadi.

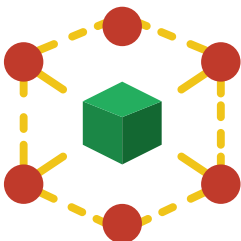
Boshqaruvning yana bir dolzarb yo'nalishi — **Gamifikatsiya (O'yinlashtirish)** elementlarini ta'lim xizmatlariga integratsiya qilishdir. Masofaviy ta'limda eng katta muammo — talabalarning motivatsiyasini saqlab qolishdir. Boshqaruv tizimi o'yin elementlari (ballar, reytinglar, virtual mukofotlar) orqali o'quv jarayonini yanada jozibador qiladi. Iqtisodiy va menejment nuqtai nazaridan, gamifikatsiya ta'lim xizmatining "foydalanuvchi tajribasini" (User Experience - UX) yaxshilaydi, bu esa ta'lim sifatini oshirishning ommabop vositasiga aylangan. Biroq, bu yerda boshqaruv mahorati shundaki, o'yin elementlari ta'limning akademik jiddiyligiga zarar yetkazmasligi, aksincha, uni to'ldirishi kerak.

Ta'lim xizmatlari sifatini ta'minlashda **Gibrid (Blended) va Flipped Classroom (To'ntarilgan sinf)** modellari markaziy o'rin egallamoqda. Boshqaruv tendensiyalari shuni ko'rsatmoqdaki, butunlay onlayn ta'limdan ko'ra, masofaviy va an'anaviy shakllarning sintezi yuqori natija beradi. Bunda nazariy bilimlar masofaviy platformalar orqali mustaqil o'rganiladi, amaliy darslar esa bevosita o'qituvchi bilan muloqotda amalga oshiriladi. Ushbu modelni boshqarish ta'lim muassasasidan logistik va metodik aniqlikni talab qiladi. Sifatni boshqarish tizimi onlayn va oflayn qismlarning bir-birini mantiqan davom ettirishini nazorat qilishi shart.

Raqamli ta'lim xizmatlarini boshqarishda **Kiberxavfsizlik va ma'lumotlar maxfiyligi** ham sifat ko'rsatkichi sifatida baholana boshladi. Masofaviy ta'limda talabalarning shaxsiy ma'lumotlari, o'zlashtirish natijalari va intellektual mulk himoyasi boshqaruvning ustuvor vazifasidir. Sifatli ta'lim xizmati — bu birinchi navbatda xavfsiz xizmatdir. Ta'lim muassasalari o'z platformalarining barqaror ishlashini, kiberhujumlardan himoyalanganligini ta'minlash orqali o'z brendining ishonchliligini oshiradi. Bu esa zamonaviy ta'lim menejmentining texnik jihatdan naqadar murakkabligini ko'rsatadi.

Ta'lim sifatini takomillashtirishda **O'qituvchilarning raqamli kompetensiyasini boshqarish** eng muhim faktorlardan biridir. Masofaviy ta'lim — bu faqat texnologiya emas, balki shu texnologiya yordamida bilim beruvchi inson kapitalidir. Zamonaviy boshqaruv tendensiyalari o'qituvchilarni

muntazam ravishda qayta tayyorlash, ularning onlayn muloqot ko'nikmalarini va raqamli pedagogik mahoratini oshirishni nazarda tutadi. Sifat menejmenti tizimi o'qituvchi faoliyatini baholashda talabalarning qayta aloqasi (feedback) asosida shakllanadigan reyting tizimlaridan foydalanadi. Bu esa o'qituvchilar o'rtasida sog'lom raqobatni shakllantiradi va ta'lim xizmatlari sifatining doimiy o'sishiga xizmat qiladi.

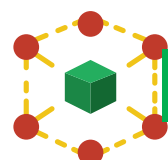
Iqtisodiy nuqtai nazardan, masofaviy ta'lim xizmatlarini boshqarishda **Xarajatlar samaradorligi (Cost-effectiveness)** tamoyili amal qiladi. Masofaviy ta'lim an'anaviy ta'limga qaraganda kamroq moddiy resurs (bino, elektr energiyasi, qog'ozbozlik) talab qilishi mumkin, biroq u yuqori texnologik xarajatlarni taqozo etadi. Boshqaruv tizimi ushbu xarajatlarni to'g'ri optimallashtirgan holda, tejab qolingan mablag'larni ta'lim kontenti sifatini yaxshilashga yo'naltirishi kerak. Bu esa ta'lim sifatini takomillashtirishning iqtisodiy asosi bo'lib xizmat qiladi.

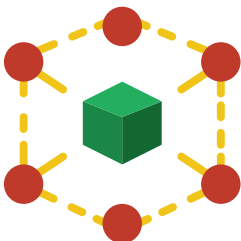
O'zbekiston sharoitida masofaviy ta'lim xizmatlarini boshqarishda **Milliy va xalqaro akkreditatsiya standartlari** muhim o'rin tutadi. Ta'lim sifatini boshqarish tendensiyalari milliy o'ziga xoslikni saqlagan holda global standartlarga (masalan, ISO 21001 — ta'lim muassasalari uchun sifat menejmenti standarti) intilmoqda. Masofaviy ta'lim xizmatlarining huquqiy va me'yoriy asoslarini takomillashtirish, bitiruvchilarga beriladigan diplomlarning tan olinishi va o'quv dasturlarining mehnat bozori talablariga mosligi sifat menejmentining asosiy mezonlaridir.

Xulosa

Ta'lim sohasidagi zamonaviy transformatsiyalar shuni ko'rsatadiki, masofaviy ta'lim xizmatlari endilikda shunchaki muqobil variant emas, balki ta'lim tizimining ajralmas va strategik bo'g'iniga aylandi. Ushbu tadqiqot davomida tahlil qilingan boshqaruv tendensiyalari shuni tasdiqlaydiki, ta'lim sifatini takomillashtirish bevosita raqamli texnologiyalar va inson kapitalining oqilona sintezi bilan bog'liqdir. Zamonaviy menejment an'anaviy ma'muriy usullardan voz kechib, ma'lumotlarga asoslangan (data-driven), moslashuvchan va talabaga yo'naltirilgan boshqaruv modellariga o'tmoqda.

Masofaviy ta'limda sifat tushunchasi endi nafaqat kontentning mazmuni bilan, balki uni yetkazib berishning texnologik qulayligi, interaktivligi va individual ta'lim traektoriyasini ta'minlash qobiliyati bilan o'lchanmoqda. Sun'iy intellekt, ta'lim tahlili (Learning Analytics) va gamifikatsiya kabi tendensiyalarning boshqaruv jarayoniga integratsiyalashuvi ta'lim muassasalariga talabalar o'zlashtirishini real vaqt rejimida nazorat qilish va jarayonga tezkor tuzatishlar kiritish imkonini beradi. Bu esa, o'z navbatida, ta'lim xizmatlarining samaradorligini va bitiruvchilarning mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshiradi.

O‘zbekistonning ta’lim makonida masofaviy xizmatlarni boshqarishni takomillashtirish milliy ta’lim sifatini xalqaro standartlar darajasiga olib chiqishning asosiy omilidir. Boshqaruv jarayonida o‘qituvchilarning raqamli kompetentsiyasini muntazam oshirib borish, gibrid ta’lim modellarini kengaytirish va axborot xavfsizligini ta’minlash ta’lim muassasalarining strategik ustuvor vazifalari bo‘lib qolishi lozim. Xulosa qilib aytganda, masofaviy ta’lim xizmatlarining zamonaviy va innovatsion boshqarilishi — jamiyatning intellektual salohiyatini yuksaltirishda va raqamli iqtisodiyot talablariga javob beradigan kadrlar tayyorlashda fundamental ahamiyat kasb etadi. Kelajak ta’limining muvaffaqiyati aynan bugun shakllantirilayotgan raqamli boshqaruv ekotizimining barqarorligi va sifatiga bog‘liqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. **O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni.** 2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida // O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi. – 2022. – № 06/22/60/0082.
2. **Gulyamov, S. S.** Ta’lim tizimida raqamli texnologiyalar : o‘quv qo‘llanma / S. S. Gulyamov. – Toshkent : "Iqtisod-Moliya", 2021. – 320 b.
3. **Yo‘ldoshev, N. Q.** Menejment : darslik / N. Q. Yo‘ldoshev. – Toshkent : "TDIU", 2020. – 410 b.
4. **Zaynutdinov, Sh. N.** Innovatsion menejment : darslik / Sh. N. Zaynutdinov. – Toshkent : "Akademiya", 2019. – 280 b.
5. **Bates, A. W.** Teaching in a Digital Age: Guidelines for designing teaching and learning / A. W. Bates. – 2nd ed. – Vancouver : Tony Bates Associates Ltd, 2019. – 512 p.
6. **Hrastinski, S.** Digital Learning: What It Is and Why It Matters / S. Hrastinski. – Stockholm : KTH Royal Institute of Technology, 2021. – 180 p.
7. **Siemens, G.** Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age / G. Siemens // International Journal of Instructional Technology and Distance Learning. – 2018. – Vol. 2, № 1. – P. 3–10.
8. **Moore, M. G.** Distance Education: A Systems View of Online Learning / M. G. Moore, G. Kearsley. – 3rd ed. – Belmont : Wadsworth Cengage Learning, 2017. – 384 p.
9. **UNESCO.** Guidelines for ICT in Education Policies and Strategy [Elektron resurs]. – 2023. – Kirish rejimi: <https://unesco.org/en/digital-education> (murojaat sanasi: 15.02.2026).
10. **World Bank.** The State of Global Learning Poverty: 2022 Update [Elektron resurs]. – 2022. – Kirish rejimi: <https://worldbank.org/education> (murojaat sanasi: 10.03.2026).

